

وضعیت تحصیلی دانش‌آموختگان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

حسن عدالت‌خواه، سیف‌الله جهانگیری، مژگان خان‌بابازاده، فیروز امانی، مازیار هاشیمیلر

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۸۴؛ ۵(۲): ۱۹۳ تا ۱۹۵.

گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها، چگلیستی بود که توسط کارشناسان طرح از طریق پرونده‌های دانش‌آموختگان تکمیل می‌شد. بعد از تکمیل چگلیست، داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS در قالب روش‌های آمار توصیفی و آزمون مجذور کای تجزیه و تحلیل شدند.

بسیست و شش نفر (۳۲/۵ درصد) از دانش‌آموختگان در مقطع دکترای حرفه‌ای، ۱۶ نفر (۵/۲ درصد) در مقطع کارشناسی (پرستاری) و ۹۰ نفر (۶/۵ درصد) در مقطع کاردانی بودند.

معدل پیش دانشگاهی در سهمیه مناطق ۱۵/۷۱ و سهمیه جانبازان و رزمندگان ۱۴/۱ و خانواده شهید و شاهد ۱۴/۷ بود. از کل دانش‌آموختگان ۱۳۲ نفر (۷/۴ درصد) در طول دوران تحصیلی مشروط شده بودند که ۱۰۰ نفر (۷۵/۸ درصد) آنان در یک ترم و ۲۷ نفر (۲۰/۵ درصد) در دو ترم و ۵ نفر (۳/۷ درصد) آنها در سه ترم مشروط شده بودند. در این دانشگاه، بسیاری از رشته‌ها در مقطع کاردانی ارائه می‌گردد. مشروط شدن دانشجویان کاردانی در رشته مامایی ۱۰ نفر (۴/۱ درصد)، اتاق عمل ۱۰ نفر (۴/۷ درصد)، رادیولوژی ۱۵ نفر (۷/۷ درصد)، علوم آزمایشگاهی ۳۴ نفر (۱۹ درصد)، هوشبری ۶ نفر (۲/۷ درصد) و رشته‌های بهداشت ۱۵ نفر (۱۲/۶ درصد) بوده که بیشترین مشروطی‌ها در بین رشته‌های پیراپزشکی به رشته علوم آزمایشگاهی تعلق داشت. درصد مشروطی در سهمیه مناطق ۱۱۳ نفر (۶/۷ درصد) و در سهمیه شاهد ۲ نفر (۱۶/۷ درصد) و خانواده شهدا ۶ نفر (۲۷/۳ درصد) و سهمیه رزمندگان و جانبازان ۸ نفر (۴۴/۴ درصد) بود. مشکلات آموزشی در سهمیه مناطق ۲۰۴ مورد (۱۱/۸ درصد) و در سهمیه شاهد ۵ نفر (۴۱/۶ درصد) و در سهمیه خانواده شهدا ۸ نفر (۳۶/۳ درصد) و در سهمیه جانبازان و رزمندگان ۷ نفر (۳۸/۸ درصد) بود. آزمون آماری مجذور کای نشان داد که مشروط شدن در مقاطع تحصیلی دکترای حرفه‌ای، کارشناسی و کاردانی تفاوت معنی‌داری دارد ($P=0/001$ و $df=2$) و تفاوت معنی‌داری را نشان داد ($P=0/001$ و $df=3$ و $X^2=55/1$). مشروط شدن در سهمیه‌های مختلف دانشگاهی نیز تفاوت معنی‌داری را نشان داد ($P=0/001$ و $df=3$ و $X^2=52/7$).

افت تحصیلی یکی از مسائل گریبان‌گیر سیستم آموزش در همه مقاطع تحصیلی است. افت تحصیلی و مشروط شدن دانشجویان، از مشکلات اساسی دانشجوی و جامعه است و موجب هدر رفتن نیروی انسانی و هزینه‌های صرف شده می‌شود (۱). از طرفی، ممکن است دانش‌آموختگانی که با افت تحصیلی دانشگاه را به اتمام رسانده‌اند توانمندی علمی و عملی مورد نیاز را به نحو مطلوب نداشته باشند. مطالعه‌ای در آمریکا نشان داد که ۱۲/۶ درصد دانشجویان پزشکی یک دانشگاه دچار افت تحصیلی بوده‌اند که اغلب به دلیل نارسایی علمی آنها بوده است (۲). افت تحصیلی، مشکلات عاطفی و اجتماعی را نیز به دنبال دارد. در یکی از مطالعات انجام گرفته در آمریکا مشخص کرده که شایع‌ترین علت خودکشی دانشجویان، نارسایی و اختلال تحصیلی یا شغلی بوده است (۳). افت تحصیلی در دانشجویان رشته‌های مختلف و ویژگی‌های مختلف آموزشی می‌تواند متفاوت و تحت تأثیر عوامل عدیده‌ای باشد. مطالعه‌ای در ایران مسائلی مانند: هوش، استعداد، خلق و خو، دوستان، خانواده و مشکلات مسکن و غذا را با وضعیت تحصیلی مرتبط دانسته است (۴)، به منظور شناسایی وضعیت افت تحصیلی در دانش‌آموختگان مطالعه‌ای با هدف تعیین وضعیت افت تحصیلی دانش‌آموختگان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در سال‌های ۷۴ تا ۷۹ انجام شد.

در این مطالعه توصیفی - مقطعی، پرونده کلیه دانش‌آموختگان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل بین سال‌های ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۹ شامل ۱۰ رشته در مقاطع دکترای عمومی، کارشناسی و کاردانی به تعداد ۱۷۸۶ نفر مورد مطالعه قرار

آدرس مکاتبه: فیروز امانی (مربی)، بخش پوست، بیمارستان امام خمینی، اردبیل.
E-mail: firouz.amani@gmail.com

دکتر حسن عدالت‌خواه، استادیار گروه پوست، سیف‌الله جهانگیری و مژگان خان‌بابازاده، کارشناسان و دکتر مازیار هاشیمیلر، استادیار دانشگاه علوم پزشکی اردبیل.

این نامه در تاریخ ۸۴/۲/۵ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۴/۱۲/۹ اصلاح شده و در تاریخ ۸۴/۱۲/۱۳ پذیرش گردیده است.

به هر حال، طول دوره تحصیلی مقاطع تفاوت دارد و طبیعی است که تعداد دانشجویان مشروط‌شده در مقطع دکتری حرفه‌ای بیشتر باشد. افت تحصیلی در دانشجویان ما نسبت به آمار گزارش شده در یک دانشگاه آمریکا (۱۲/۶) کمتر بوده است (۲). یکی از نکات قابل توجه در این مطالعه کثرت فراوانی مشروطی در دانشجویان شاهد و رزمنده بود. یکی از علل بالابودن مشروطی در دانشجویان شاهد و رزمندگان ممکن است قبولی راحت‌تر آنان در دانشگاه (با معدل پایین‌تر در مقایسه با سهمیه مناطق) و علت دیگر می‌تواند مشکلات خاص این دانشجویان باشد. مجموعه‌ای از محرومیت‌های خاصی که این افراد در طول زندگی برایشان وجود داشته است در موفقیت تحصیلی آنان بی‌تأثیر نیست. به نظر می‌رسد دانشگاه‌ها باید حمایت منطقی و مؤثری از این دانشجویان به عمل آورند. به هر حال، برای پرهیز از خسارت‌های اقتصادی و نیروی انسانی و مشکلات حاصل برای دانشجویان و دانشگاه، لازم است تمهیداتی پیش‌بینی شود و پژوهشگران پیشنهاد می‌نمایند که در پذیرش دانشجویان پزشکی دقت کافی در ارزیابی علمی و توانایی‌های فردی صورت گیرد. از دانشجویان سهمیه‌های جانبازان و رزمندگان و خانواده شهدا حمایت‌های لازم و کافی برای برطرف کردن مشکلات فردی به عمل آید و در صورت امکان، مراکز خاصی را در کشور برای توانمندتر کردن بیشتر آنان اختصاص دهند.

مشروط‌شدن دانشجویان در رشته‌های مختلف کاردانی نیز با یکدیگر اختلاف معنی‌داری داشت ($P=0/003$ و $df=5$ و $X^2=50/1$).

در دانشگاه علوم پزشکی لرستان، میزان افت تحصیلی در دانشجویان دختر ۳/۶۶ درصد و در دانشجویان پسر ۶/۶۹ درصد بود و کمترین میزان افت تحصیلی مربوط به رشته هوشبری بوده است (۵) در حالی که افت تحصیلی دانشجویان دوره کارشناسی روزانه دانشگاه علوم پزشکی شهید چمران در دانشجویان پسر ۴۲/۹ درصد و در دانشجویان دختر ۲۰ درصد گزارش شده است (۶) که بسیار بالاتر از مطالعه ما است زیرا معیار تعریف شده برای افت تحصیلی در دو دانشگاه تفاوت داشته است. مطالعه‌ای در انگلستان افت تحصیلی دانشجویان پزشکی سال اول را ۳/۸ درصد گزارش نمود (۷) که بسیار کمتر از مطالعه ما است. این تفاوت در میزان مشروطی، شاید به دلیل تفاوت در ارزشیابی دانشجویان و یا به علت تلاش بیشتر دانشجویان در دانشگاه‌های کوچک‌تر باشد. مطالعه حاضر نشان داد که درصد کسانی که در دوره دکتری حرفه‌ای مشکلات جدی در یادگیری مطالب پیدا می‌کنند و توانایی کافی در این مسیر را ندارند، بیشتر است.

منابع

1. Holmberg MB. Longitudinal studies of drug abuse in a fifteen years old population: 5 prognostic factor. Acta Psychiatry Scand 1985; 71(3): 207-10.
2. Lazin R, Neumann R. Students characteristics as predictors of drop out from medical school. Med Edu J 1991; 25(5): 396-404.
3. Meilman PW, Patties JA, Kraiss Zeilman D. Suicide attempts and threats on one college campus: Policy and practice. J Am coll Health 1994; 42(4): 147-54.
۴. حسینی علی‌اکبر. مقایسه دو گروه از دانشجویان موفق و ناموفق در دانشگاه شیراز. مجله روانشناسی ۱۳۵۲؛ ۳(۷): ۱۰۰ تا ۱۱۹.
۵. فرهادی علی، کدخدایی حمیدرضا، نصرت‌حسن‌پور علی. عوامل مؤثر بر افت تحصیلی دانشجویان روزانه دانشگاه علوم پزشکی لرستان. خلاصه مقالات ششمین همایش کشوری آموزش پزشکی. تهران: دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی. ۱۳۸۲: ۱۵۹.

۶. مجدالدین علی‌رضا. بررسی عوامل مؤثر در افت تحصیلی دانشجویان دوره کارشناسی (روزانه) دانشگاه شهید چمران اهواز ۱۳۷۴-۱۳۷۳. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشکده علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی. ۱۳۷۴.
7. ArulamPalam W, Naylor R, Smith y. Factors affecting the probability of first year medical student dropout in the UK: a logistic analysis for the in take cohorts 1980-92. Med Educ 2004; 38(5): 492-503.

